

Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 27 marca 2023 r.

NRA.12-ST-2.7.2023

STANOWISKO NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ

**w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany artykułu 180 ustawy
z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks postępowania karnego (P 10-79/22)**

Naczelna Rada Adwokacka w pełni popiera postulowane w petycji oznaczonej jako P10-79/22 rozwiązanie polegające na uzupełnieniu normy artykułu 180 § 1 Kodeksu postępowania karnego dodatkową regulacją w brzmieniu: „Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia”.

Jednocześnie Naczelna Rada Adwokacka, rozszerzając postulowane zmiany, wskazuje na zasadność uzupełnienia proponowanego rozwiązania poprzez zastosowanie go również w tym samym, proponowanym wyżej, brzmieniu, w art. 180 § 2 kpc.

Powyższy postulat wynika z tego, co zauważyć należy na wstępie, że ustawodawca w art. 180 uregulował odmiennie kwestie dotyczące poszczególnych rodzajów tajemnic, odmiennie określając przesłanki, które muszą zaistnieć, aby do zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy w każdym jej rodzaju mogło dojść, odmiennie też określił w poszczególnych typach tajemnicy organy władne do podejmowania tych decyzji. W obu jednak normatywnych przypadkach: tak w art. 180 § 1, jak i 180 § 2 kpk, przyznał prawo złożenia zażalenia na podjęte rozstrzygnięcie, w obu też nie wskazał obligatoryjnego wstrzymania wykonania takiego postanowienia, w przypadku złożenia zażalenia.

Postulator koncentruje się na normie art. 180 § 1, zaś uzupełnienie postulowanym zapisem także normy art. 180 § 2 kpk wydaje się równie uzasadnione, a wręcz konieczne co najmniej dla zachowania spójności rozwiązania.

Norma artykułu 180 § 1 kpk stanowi, że wskazany w niej krąg podmiotów dysponujących dostępem do informacji niejawnych z określoną klauzulą tajności oraz osób zobowiązanych do

zachowania tajemnicy wynikającej z wykonywanego zawodu i pełnionej funkcji obowiązany jest do zachowania tej tajemnicy i może być przez sąd lub prokuratora w określonych okolicznościach zwolniony z obowiązku jej dochowania, a zgodnie z normą artykułu 180 § 2 kpk: w zakresie tajemnicy zawodowej osoby nią objęte mogą być przesłuchiwane co do faktów nią chronionych, gdy w danej sprawie wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona za pośrednictwem innego dowodu. Takie zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy może być przedmiotem zażalenia, ale wniesienie tego zażalenia nie wstrzymuje zaskarżonego rozstrzygnięcia. Oznacza to, że pomimo kwestionowania zasadności zwolnienia z tajemnicy czynności zmierzające do ujawnienia informacji objętych tą tajemnicą mogą być przeprowadzone, informacje te ujawnione, a wynik postępowania odwoławczego nie będzie miał znaczenia dla faktycznego ujawnienia tych danych. Tajemnica normowana powyższą regulacją winna być gwarancją, że dane, do których dostęp powszechny jest ograniczony z uwagi na realizację m.in. ochrony praw i wolności gwarantowanych konstytucyjnie jest chroniona, to jednak tajemnica ta może zostać ujawniona bez względu na brak wyczerpania przez stronę instancyjnej kontroli postanowienia o jej uchyleniu. Wykonanie postanowienia o zwolnieniu z obowiązku zachowania tajemnicy bezpowrotnie i nieodwracalnie konsumuje treść postanowienia i niweczy istotę ochrony. W większości przypadków wykonanie decyzji organów I instancji ma faktyczny walor odwracalności w przypadku zmiany tej decyzji w trybie odwoławczym, w sprawie jednak uchylenia tajemnicy określonej w artykule 180 § 1 i 2 kpk brak takiej ochrony, bo nawet gdyby przyjąć, że informacje ujawnione w tym trybie nie mogą być następnie wykorzystywane w innych postępowaniach, to istota tajemnicy polega na stanie nieświadomości osób niepowołanych do poznania określonych informacji. Możliwość wykorzystania informacji objętych tajemnicą w postępowaniu, a faktyczna wiedza osób, które ją powzięły, to dwie różne kwestie i możliwość ujawnienia tajemnicy bez wyczerpania trybu odwoławczego i uprzedniej kontroli faktycznie niweczy tajemnicę i może spowodować nieodwracalne skutki narażające dobra chronione obywateli, które ujawnione w niepowołanej przestrzeni mogą spowodować dla nich nieodwracalne skutki tak prawne, jak i faktyczne.

W związku z powyższym postulowane rozwiązanie gwarantujące brak możliwości ujawnienia informacji objętych tajemnicą do czasu wyczerpania dwuinstancyjnego trybu postępowania jest w pełni uzasadnione i w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej winno przyjąć formę inicjatywy ustawodawczej Senatu RP.

Przywołując stanowisko wyrażone w Komentarzu do Kodeksu Postępowania Karnego pod redakcją Dariusza Świąckiego, Warszawa 2023, należy wskazać za autorem: „Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia z tajemnicy (zezwoleń lub odmowa), o której mowa w § 1 i 2 (art. 180 kpk), przysługuje zażalenie. Zauważyć jednak należy, że wniesienie zażalenia na takie postanowienie nie wywołuje skutku suspensywnego (wstrzymania wykonania), choć w niektórych przypadkach taki skutek ustawodawca przewiduje, np. w art. 290 § 3 (założenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia o aresztowaniu jako karze porządkowej). Taka sama regulacja powinna istnieć w kwestii postanowienia w przedmiocie zwolnienia z tajemnicy. Brak takiej normy powoduje, że zgodnie z art. 462 § 1, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej,

zażalenie nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia; sąd jednak, który je wydał, lub sąd powołany do rozpoznania zażalenia może wstrzymać wykonanie postanowienia. W konsekwencji w wypadku niewydania postanowienia o wstrzymaniu wykonania, nieprawomocne postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy danej osoby, umożliwia jej przesłuchanie. Ponadto wstrzymanie wykonania postanowienia na podstawie art. 462 § 1, z uwagi na brak ustawowych przesłanek, powoduje, że decyzja w tym przedmiocie jest całkowicie uznaniowa. Może to prowadzić do sytuacji, w której przy braku decyzji o wstrzymaniu wykonania wydanego postanowienia o zwolnieniu z tajemnicy i przesłuchaniu osoby, doprowadzi to do nieodwracalnego skutku w wypadku uwzględnienia zażalenia. Choć wówczas depozycje osoby przesłuchanej nie będą mogły stanowić dowodu, to jednak nastąpi ujawnienie tajemnicy podczas jej przesłuchania.”

W tym stanie rzeczy, Naczelna Rada Adwokacka nie tylko popiera wniosek postulatora, ale także wnosi o rozszerzenie procedowanej zmiany i objęcie nią także normy art. 180 § 2 kpk.

Dyrektor
Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Radzie Adwokackiej
adw. Dorota Kulińska